

อาทิตตปริยายสูตร

เริ่มอาทิตตปริยายสูตร

เวเนยฺยทมโนปาเย
สพฺพโส ปารมี คโต
อโมทฺวจโน พุทฺโธ
อภิณฺณยานุสาสโก

จิณฺณนุรูปโต จาปี
ธมฺเมน วินยํ ปจฺจํ

จิณฺณาคฺคิปาริจริยานํ
สมฺโพชฺฌนรหโทยคินิ
ยมาทิตฺตปริยายํ
เทสยนฺโต มโนหริ

เต โสตาโร วิโมเจสิ

อเสกฺขาย วิมุตฺติยา

พระพุทธเจ้า ได้ถึงพระบารมีแล้ว
โดยประการทั้งปวง ในอุบายฝึก
เวไนยสัตว์ มีพระราชาไม่เปล่า
จากประโยชน์ ทรงพร่ำสอนเพื่อ
ความตรัสรู้ยิ่ง

และทรงแนะนำหมู่สัตว์ โดย
ธรรมตามสมควรแก่อุปนิสัยที่เคย
ประพฤติมา

ทรงแสดงอาทิตตปริยายอันใดเป็น
เครื่องนำใจ ของพวกพระโยคี
ผู้ควรจะตรัสรู้ ซึ่งเป็นชฎิลเคย
บำเรอไฟ

ได้ทรงยังพระโยคีผู้สดับเหล่านั้น
ให้พ้นแล้ว

ด้วยอเสกขวิมุตติ

คณโณปปริกขาย
 วิญญูณํ โสตุมิจฺจนฺตํ
 ทุกฺขตาลกฺขโณปายํ
 ตํ สุตฺตุนฺตํ ภณาม เส.

เราทั้งหลาย จงสวดอาทิตต-
 ปริยายสูตรนั้น เป็นอุบายเครื่อง
 กำหนดความทุกข์ เพื่อวิญญูชน
 ทั้งหลาย ผู้ปรารถนาเพื่อจะฟัง
 โดยความใคร่ครวญอย่างนั้นเทอญ.

อาทิตตปริยายสูตร

เอวมฺเม สุตํ	อันข้าพเจ้า (คือพระอานนทเถระ) ได้สดับมาแล้วอย่างนี้
เอกํ สมยํ ภควา คยาบํ วิหริติ คยาสีเส	สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า เสด็จประทับอยู่ที่คยาสี่สะ ใกล้ แม่น้ำคยา
สทฺธึ ภิภฺขุสฺสทฺสฺสน ตฺตร โข ภควา ภิภฺขุ อามนฺตสิ	กับด้วยพระภิกษุพັນหนึ่ง ในกาลนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสเตือนพระภิกษุทั้งหลาย (ให้ ตั้งใจสดับพุทธภาษิตนั้น) ว่า
สพฺพํ ภิภฺขเว อาทิตฺตํ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งทั้งปวง เป็นของร้อน
ภิกฺขุจ ภิภฺขเว สพฺพํ อาทิตฺตํ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อะไรเล่า ชื่อว่าสิ่งทั้งปวง เป็นของร้อน

จกฺขุํ ภิกฺขเว อทิตฺตํ	คูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุ (คือ นัยน์ตา) เป็นของร้อน
รฺupa อทิตฺตา	รูปทั้งหลาย เป็นของร้อน
จกฺขุวิณฺณานิ อทิตฺตํ	วิณฺณานอาศัยจักขุ เป็นของร้อน
จกฺขุสมฺมุสฺโส อทิตฺโต	สัมผัสอาศัยจักขุ เป็นของร้อน
ยมฺปิํ ํ จกฺขุสมฺมุสฺสปรจฺยา	ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย แม้นใจ
อุปฺปชฺชติ เวทิตํ	เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี
สุขํ वा ทุกฺขํ वा	ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี
อทุกฺขมฺสุขํ वा	แม้นั้น ก็เป็นของร้อน
คฺมฺปิ อทิตฺตํ	ร้อนเพราะอะไร
เกน อทิตฺตํ	ร้อนเพราะไฟคือราคะ
อทิตฺตํ รากฺคฺคินา	เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ
โทสคฺคินา โมหคฺคินา	โมหะ
อทิตฺตํ ชาตียา	ร้อนเพราะความเกิด
ชฺรามรณน	เพราะความแก่และความตาย
โสกฺเหปี ปริเทวหิ	เพราะความโศก เพราะความรำไร
ทุกฺขเหปี โทมนฺสุเสหิ	รำพัน
อุปฺยาเสหิ	เพราะความทุกข์ เพราะความ เสียใจ
	เพราะความคับแค้นใจ

อาทิตตุนฺตี วทามิ	เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน
โสตํ อาทิตฺตํ	โสตะ (คือหู) เป็นของร้อน
สทฺทา อาทิตฺตา	เสียงทั้งหลาย เป็นของร้อน
โสตวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ	วิญญาณอาศัยโสตะ เป็นของร้อน
โสตสมฺมุสฺโส อาทิตฺโต	สัมผัสอาศัยโสตะ เป็นของร้อน
ขมฺปิทํ โสตสมฺมุสฺสปฺจฺจุขฺยา	ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ
อุปฺปชฺชติ เวทิตํ	
สุขํ वा ทุกฺขํ वा	เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี
อทุกฺขมฺสุขํ वा	ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี
ตมฺปิ อาทิตฺตํ	แม่อันนั้น ก็เป็นของร้อน
เกน อาทิตฺตํ	ร้อนเพราะอะไร
อาทิตฺตํ รากคฺคินา	ร้อนเพราะไฟคือรากะ
โทสกคฺคินา โมหคฺคินา	เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ
	โมหะ
อาทิตฺตํ ชาตียา	ร้อนเพราะความเกิด
ชรามรณน	เพราะความแก่และความตาย
โสกฺเกหิ ปรีเทวฺหิ	เพราะความโศก และความรำไร
	รำพัน
ทุกฺขเหิ โทมนสฺสุเสหิ	เพราะความทุกข์ เพราะความ
	เสียใจ
อุปฺยาขนสฺหิ	เพราะความคับแค้นใจ

อาทิตฺตุนฺตี วทามิ
 ฆานํ อาทิตฺตํ
 คนฺธา อาทิตฺตา
 มานวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ
 ฆานสมฺมุสฺสโต อาทิตฺโต
 ยมฺปิทํ ฆานสมฺมุสฺสปจฺจยา
 อูปฺปะชฺชติ เวทยิตฺติ
 สฺขํ वा ทฺกฺขํ वा
 อทฺกฺขมฺสฺขํ वा
 ตมฺปิ อาทิตฺตํ
 เกน อาทิตฺตํ
 อาทิตฺตํ รากคฺคินา
 โทสคฺคินา โมหคฺคินา

 อาทิตฺตํ ชาตียา
 ชรามรณฺน
 โสเกหิ ปรีเทเวหิ

 ทฺกฺขเฆหิ โทมนสฺสเสหิ

 อูปฺยายเสหิ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน
 ฆานะ (คือจมูก) เป็นของร้อน
 กลิ่นทั้งหลาย เป็นของร้อน
 วิญญาณอาศัยฆานะ เป็นของร้อน
 สัมผัสอาศัยฆานะ เป็นของร้อน
 ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ
 ฆานสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด
 เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี
 ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี
 แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน
 ร้อนเพราะอะไร
 ร้อนเพราะไฟคืออโรคะ
 เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ
 โมหะ
 ร้อนเพราะความเกิด
 เพราะความแก่และความตาย
 เพราะความโศก เพราะความร่ำไร
 ร่ำพัน
 เพราะความทุกข์ เพราะความ
 เสียใจ
 เพราะความคับแค้นใจ

อาทิตตุนฺติ วทามิ

ชีวหา อาทิตฺตา

รสา อาทิตฺตา

ชีวหาวิญญาณํ อาทิตฺตํ

ชีวหาสมุสฺสโล อาทิตฺโต

ยมฺปิํทํ ชิวหาสมุสฺสสฺสปลฺจฺยา

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

สุขํ วา ทุกฺขํ วา

อทุกฺขมฺสุขํ วา

ตมฺปิ อาทิตฺตํ

เกน อาทิตฺตํ

อาทิตฺตํ รากคฺคินา

โทสคฺคินา โมหคฺคินา

อาทิตฺตํ ชาตฺธิยา

ชรามรณฺน

โสเกหิ ปริเทเวหิ

ทุกฺখেหิ โทมนสฺสเสหิ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

ชีวหา (คือลึน) เป็นของร้อน

รสทั้งหลาย เป็นของร้อน

วิญญาณอาศัยชีวหาเป็นของร้อน

สัมผัสอาศัยชีวหา เป็นของร้อน

ความรู้สึกอารมณ์นั้น เกิดขึ้น

เพราะชีวหาสัมผัสเป็นปัจจัย แม้

อันใด

เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

เมื่อนั้น ก็เป็นของร้อน

ร้อนเพราะอะไร

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ

โมหะ

ร้อนเพราะความเกิด

เพราะความแก่และความตาย

เพราะความโศก เพราะความรำไร

รำพัน

เพราะความทุกข์ เพราะความ

เสียใจ

อุปายาสเหหิ

อาทิตฺตุนฺติ วทามิ

กาโย อาทิตฺโต

โณฏฐพฺพา อาทิตฺตา

กายวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ

กายสมฺมุสฺโส อาทิตฺโต

ยมฺปิํทํ กายสมฺมุสฺสปลฺจฺจา

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

สฺขํ वा ทุกฺขํ वा

อทุกฺขมฺสฺขํ वा

ตมฺปิ อาทิตฺตํ

เกน อาทิตฺตํ

อาทิตฺตํ รากคฺคินา

โทสคฺคินา

โมหคฺคินา

อาทิตฺตํ ชาตียา

ชรามรณฺน

โสเกหิ

ปริเทเวหิ

ทุกฺขเหิ

เพราะความคับแค้นใจ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

กายเป็นของร้อน

โณฏฐัพพะ (คือสิ่งที่ถูกต้องทาง
กาย) เป็นของร้อน

วิญฺญาณอาศัยกาย เป็นของร้อน

สัมมุสฺสอาศัยกาย เป็นของร้อน

ความรู้สึกอารมณ์นั้นเกิดขึ้น เพราะ

กายสัมผัสเป็นปัจจัย แม่ันไต

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

แมื่อนั้น ก็เป็นของร้อน

ร้อนเพราะอะไร

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

เพราะไฟคือโทสะ

เพราะไฟคือโมหะ

ร้อนเพราะความเกิด

เพราะความแก่และความตาย

เพราะความโสภ

เพราะความรำไรรำพัน

เพราะความทุกข์

ทุกฺขเห
 โทมนสฺสเห
 อุปายาสเห
 อาทิตฺตนฺตฺติ วทามิ
 เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว
 สุตฺวา อริยสวโก
 จกฺขุสฺมึปํ นิพฺพินฺตฺติ
 รุเปสฺสํ นิพฺพินฺตฺติ
 จกฺขุวิญญาณเปํ นิพฺพินฺตฺติ

 จกฺขุสมุสฺสเสปํ นิพฺพินฺตฺติ

 ยมฺปิทํ จกฺขุสมุสฺสเสปจฺจยา
 อุปฺปชฺชติ เวทิตํ
 สุขํ वा ทุกฺขํ वा
 อทุกฺขมฺสุขํ वा
 ตสฺมึปํ นิพฺพินฺตฺติ
 โสตสฺมึปํ นิพฺพินฺตฺติ
 สทฺทเสปํ นิพฺพินฺตฺติ
 โสตวิญญาณเปํ นิพฺพินฺตฺติ

เพราะความทุกข์
 เพราะความเสียใจ
 เพราะความคับแค้นใจ
 เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน
 | ตุก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้
 ได้สดับมาแล้ว เห็นอยู่อย่างนี้
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในจักขุ
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในรูปทั้งหลาย
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาณ
 อาคัยจักขุ
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในสัมผัสอาคัย
 จักขุ
 | ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ
 จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด
 เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี
 ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในโสตะ
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในเสียงทั้งหลาย
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาณ
 อาคัยโสตะ

โสตสมมุตฺตสฺสปี นินฺพินฺนทฺติ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย
โสตะ

ยมฺปิทํ โสตสมมุตฺตสฺสปจฺจยา

ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ

อุปฺปชฺชติ เวทยิตฺ

โสตสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

สฺขํ वा ทุกฺขํ वा

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกฺขมฺสฺขํ वा

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตสมฺปิ นินฺพินฺนทฺติ

ย่อมเบือน่ายทั้งในความรู้สึกนั้น

ฆานสมฺปิ นินฺพินฺนทฺติ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในฆานะ

กนฺเธสุปี นินฺพินฺนทฺติ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในกลิ่นทั้งหลาย

ฆานวิญฺญาณเณปี นินฺพินฺนทฺติ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในวิญญาณ
อาศัยฆานะ

ฆานสมมุตฺตสฺสปี นินฺพินฺนทฺติ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย
ฆานะ

ยมฺปิทํ ฆานสมมุตฺตสฺสปจฺจยา

ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ

อุปฺปชฺชติ เวทยิตฺ

ฆานะสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

สฺขํ वा ทุกฺขํ वा

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกฺขมฺสฺขํ वा

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตสมฺปิ นินฺพินฺนทฺติ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น

ชีวนฺหายปี นินฺพินฺนทฺติ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในชีวนา

รเสสุปี นินฺพินฺนทฺติ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในรสทั้งหลาย

ชีวหาวิฤณาณปี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาณ

อาศัยชีวหา

ชีวหาสมุผลุเสปี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย
ชีวหา

ขมฺปิทํ ชิวหาสมุผลุสฺปจฺจยา

ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ

อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ

ชีวหาสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

สุขํ วา ทุกฺขํ วา

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกฺขมฺสุขํ วา

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตฺถมฺปิ นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น

กายตฺถมฺปิ นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในกาย

โณฏฺฐพฺเพสุปี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในโณฏฐัพพะ
ทั้งหลาย

กายวิฤณาณปี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาณ
อาศัยกาย

กายสมุผลุเสปี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย
กาย

ขมฺปิทํ กายสมุผลุสฺปจฺจยา

ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ

อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ

กายสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

สุขํ วา ทุกฺขํ วา

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกฺขมฺสุขํ วา

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตฺถมฺปิ นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น

มนสุมบี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบือนหน้า ทั้งในมณะ

ธมฺเมสุบี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบือนหน้า ทั้งในธรรมทั้ง

หลาย

มโนวิญญาณบี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบือนหน้า ทั้งในวิญญาณ

อาศัยมณะ

มโนสมฺมุสฺสบี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบือนหน้า ทั้งในสัมผัสอาศัย

มณะ

ยมฺบีทํ มโนสมฺมุสฺสปจฺจยา

ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

มโนสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

สุขํ वा ทุกฺขํ वा

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกฺขมฺสุขํ वा

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตสฺมึบี นินฺหุพินฺทติ

ย่อมเบือนหน้า ทั้งในความรู้สึกนั้น

นินฺหุพินฺทํ วิรชฺชติ

เมื่อเบือนหน้า ย่อมคลายติด

วิราคา วิมฺจุจติ

เพราะคลายติด จิตก็พ้น

วิมฺุตฺตสฺมึ

เมื่อจิตพ้น

วิมฺุตฺตมิตฺติ ญาณํ โหติ

ก็มีญาณรู้ว่าพ้นแล้ว

ชีณา ชาติ วุสฺสิตํ พุรฺหมจฺจริยํ

อริยสาวกนั้น ย่อมทราบชัดว่า

กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตยาชาติ

ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์ได้อยู่

ปชานาตีติ

จบแล้ว กิจที่ควรทำได้ทำเสร็จ

แล้ว กิจอื่นอีกเพื่อความเป็น

อย่างนมไต้มี

อิทมโวจ ภควา

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสธรรม-
ปริยายอันนี้แล้ว

อตฺตมฺนา เต ภิกฺขุ

พระภิกษุเหล่านั้น ก็มีใจยินดี

ภควโต ภาสิตํ อภินนฺหุํ

เพลนิภาษิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า

อิมฺสฺมิญฺจ ปน เวชฺยากรณสฺมิ

ก็แลเมื่อเวชยากรณอันนี้ อันพระผู้

ภยฺยมาเน

มีพระภาคเจ้าตรัสอยู่

ตสฺส ภิกฺขุสฺสทสฺสสฺส อนฺุปาทาย

จิตของพระภิกษุพันรูปนั้น ก็พ้น

อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมฺุจฺจิสฺสูติ.

จากอาสวะทั้งหลาย ไม่ถือมั่นด้วย

อุปาทานแล.

จบ อาทิตตปริยายสูตร